

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۱۲

تاریخ چاپ مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۱۰

علی خلجی^۱، بهنام رضاقلی‌زاده^۲

شگردهای تولید و توزیع؛ مطالعه مؤلفه‌های اثرگذار بر فروش جهانی فیلم

چکیده

در صنعت سرگرمی، جهانی شدن زمانی اتفاق می‌افتد که فعالیت شرکت‌های رسانه‌ای داخلی به فراتر از مرزهای ملی خود می‌رسد و مخاطبان و مصرف‌کنندگان را در کشورهای دیگر جذب می‌کند. از مهم‌ترین صنایع سرگرمی فیلم‌های سینمایی هستند. فیلم‌های سینمایی به رسانه‌ی قدرتمندی تبدیل شده‌اند که پدیده‌ی جهانی‌سازی را سرعت می‌بخشند. از میان تمام فیلم‌های تولیدشده، لیست پرفروش‌ترین‌ها، فیلم‌هایی را شامل می‌شود که به بیشترین مقدار فروش تاریخ در سطح جهان دست یافته‌اند. اما چه مؤلفه‌های در فیلم‌ها این میزان از فروش را رقم زده‌اند؟ هدف تحقیق حاضر یافتن مهم‌ترین ویژگی‌های فیلم‌های پرفروش جهان است. برای این کار در کنار احصای مشخصات فیلم‌ها به روش اسنادی، داستان فیلم‌ها با رویکرد کیفی و توصیفی - تحلیلی با تمرکز بر ۳۶ وضعیت نمایشی «ژرژ پولتی» بررسی شده است. جامعه‌ی آماری این پژوهش لیست فیلم‌های پرفروش تاریخ هستند که نمونه‌گیری از آن‌ها، دوازده فیلم اول لیست را شامل می‌شود. نتایج تحقیق نشان می‌دهد وضعیت نمایشی «تهور جسورانه» و «ایثار در راه آرمان» دو پیرنگ غالب این فیلم‌ها بوده است؛ آرمان ابرقهرمانی و آخرالزمانی این فیلم‌ها محدود به یک سرزمین یا کشور خاص نیست بلکه برای نجات کل سیاره و بشریت است. قهرمانان این فیلم‌ها با اینکه چهره غربی دارند اما به‌خوبی عواطف انسانی را که مختص منطقه خاصی نیست، به نمایش می‌گذارند. تمام فیلم‌ها حداقل از یک بازیگر با شهرت جهانی استفاده کرده‌اند و در انتخاب نام فیلم، ایجاد تمایز مهم‌ترین راهبرد این فیلم‌ها بوده است. استفاده از ژانرهای اکشن - ماجراجویی و علمی-تخیلی، تولید و توزیع توسط «شش شرکت بزرگ» جهانی، بازتولید فیلم‌های موفق قبلی، استفاده از ستاره‌های بازیگری، شرکت در جشنواره‌های مختلف هنری و کسب جایزه و داشتن بودجه‌ای بالاتر از حد معمول هر ژانر مهم‌ترین ویژگی‌های فیلم‌های پرفروش بوده است. تمرکز شرکت‌های تولید و توزیع‌کننده این فیلم‌ها بر افرادی بوده است که به‌صورت مداوم بیننده‌ی فیلم هستند. همچنین تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که این فیلم‌های بلند سینمایی با ارایه‌ی نسخه‌ی بدلی از واقعیت، مفهومی از جهان را شکل می‌دهند که منطبق با باورهای ایدئولوژیکی است.

واژگان کلیدی: جهانی‌شدن، فیلم، وضعیت نمایشی، آخرالزمانی

^۱ دانشجوی دکتری علوم ارتباطات، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: ali.khalaji402@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت رسانه، دانشکده ارتباطات و رسانه، دانشگاه صداوسیما، تهران، ایران

Email: b.rezagholizadeh@ut.ac.ir

مقدمه

جهانی‌شدن، اصطلاحی است که از اواسط دهه ۱۹۸۰ متداول شده و به معنی فروریختن مرزها و فراتر رفتن از آن در سطح جهانی در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی و ... است که فرآیند آن، دگرگون شدن ساختارهای محلی به جهانی است. یکی از تأثیرات مهم جهانی‌شدن بر حوزه فرهنگ است؛ بدین صورت که فروریزی مرزها و فضاها محدود، موجب برخورد فرهنگ‌ها با یکدیگر و با فرهنگ جهانی می‌شود که در اثر این برخورد، با فرهنگ‌های دیگر مستحیل می‌شوند، برخی دیگر موضعی سرسختانه و ستیزآمیز نسبت به فرهنگ مهاجم اتخاذ می‌کنند. شماری از فرهنگ‌ها به همزیستی مسالمت‌آمیز تن می‌دهند و تعدادی هم گفت‌وگو و تبادل فرهنگی را گریزناپذیر می‌دانند. از طرف دیگر درست است که فرآیند جهانی‌شدن به همگونی و یکدست شدن فرهنگ و تفاوت‌زدایی و تنوع‌زدایی می‌انجامد، ولی نوع دیگری از همزیستی‌ها، آمیزش‌ها، تفاوت‌ها و خاص‌ها را هم پدید می‌آورد. (گل محمدی، ۱۳۸۱) جیمسون استدلال می‌کند که «نوآوری و تولید تازه فرهنگی، شاخص مهم مرکزیت هر منطقه خاص به شمار می‌آیند نه ثروت یا قدرت تولیدی آن» و از همین رو، هر که بر تولید فرهنگی حکمرانی کند در واقع بر تولید زندگی روزمره حکمرانی می‌کند. (jemeson, 1998: 6) از این رو با اینکه اروپا و ایالات متحده رفته‌رفته سلطه خود را بر اقتصاد جهانی سرمایه‌داری از دست می‌دهند، ارزش‌های فرهنگی اروپایی و آمریکایی همچنان سلطه خود را حفظ کردند. (dirlik, 1996) جهانی‌سازی که ما بسیار درباره‌ی آن می‌شنویم نتیجه غلیان فرهنگ مصرف ایالات متحده است یعنی: جهانی‌شدن فیلم‌ها و تلویزیون - جهانی‌شدن غذاهای سریع الطبخ - جهانی‌شدن مد. (هارتلی، ۲: ۱۳۸۷)

در صنعت سرگرمی، جهانی‌شدن زمانی اتفاق می‌افتد که شرکت‌های رسانه‌ای داخلی فراتر از مرزهای ملی خود می‌رسند و مخاطبان و مصرف‌کنندگان را در کشورهای دیگر جذب می‌کنند. (Jiarui, Liu, Tu, & Xu, 2021: 1) یکی از محصولات اصلی شرکت‌های رسانه‌ای فراملی، فیلم‌های بلند سینمایی است که به صورت هم‌زمان در سینماهای کشورهای مختلف به نمایش گذاشته می‌شود. اگرچه سینما در آغاز پیدایش از نظر اجتماعی جایگاهی حاشیه‌ای داشت و در ردیف سیرک بود، اما امروز سینمای جهانی، یکی از پربرترین ارجاعاتی است که در بحث‌های مربوط به تأثیر فرهنگی جهانی‌شدن مورد استناد قرار می‌گیرد. امروز فیلم‌های سینمایی به رسانه‌ی قدرتمندی تبدیل شده‌اند که پدیده جهانی‌سازی را سرعت می‌بخشند. هالیوود از دهه‌های ۱۹۱۰ و ۱۹۲۰ در سطح جهانی فعالیت کرده است. باین حال، از دهه ۱۹۸۰، وارد مرحله جدیدی از جهانی‌شدن شده است که در حال تغییر رابطه خود با صنایع محلی سینمای آسیا است. (Klein, 2004: 3) میانگین تعداد فیلم‌های تولیدشده در سال بیش از ۱۰۰۰ فیلم است. بنابراین برای سودآوری فیلم، موفقیت فیلم جای نگرانی دارد. (Bhave, Kulkarni, Biramane, & Kosamkar, 2015: 1) عدم اطمینان اقتصادی به این دلیل غالب شده است که فیلم، صنعتی مقیاس‌پذیر نیست و تولید نمی‌تواند به آرامی افزایش یابد تا تقاضای فزاینده را برآورده کند. (Brookey & Zhang, 2018) از میان هزاران فیلم سینمایی که سالانه در جهان تولید می‌شود، تنها تعداد معدودی مورد استقبال انبوه تماشاگران در کشورهای مختلف قرار می‌گیرند که از میان آن‌ها، فیلم‌هایی که بیشترین فروش در کشورها را داشته‌اند به‌عنوان پرفروش‌ترین فیلم‌های تاریخ رتبه‌بندی می‌شوند. صدر این رتبه‌بندی را فیلم آواتار^۱ به خود اختصاص داده است که نمایش آن از زمان اولین اکران عمومی در سال ۲۰۰۹ در کشورهای مختلف تا به امروز ادامه داشته و با میزان فروش

۲/۹ میلیارد دلاری رکورددار است. بعد از آواتار فیلم‌های انتقام‌جویان: پایان بازی؛ تایتانیک؛ آواتار: راه آب؛ جنگ ستارگان: نیرو برمی‌خیزد؛ انتقام‌جویان: جنگ ابدیت؛ مرد عنکبوتی: راهی به خانه نیست؛ دنیای ژوراسیک؛ شیرشاه؛ انتقام جویان (۲۰۱۲)، خشمگین ۷؛ و تاپ‌گان به ترتیب، دوازده فیلم سینمایی پر فروش جهان هستند.^۲

دوازده فیلم پر فروش جهان در کشور آمریکا ساخته شده‌اند، این در حالی است که طبق آمار یونسکو سایر کشورها مانند هند و نیجریه نیز در تعداد تولید فیلم سینمایی همانند آمریکا فعال بوده و حتی در برخی سال‌ها بیشتر از این کشور فیلم تولید کرده‌اند، اما این ده فیلم آمریکایی چه ویژگی‌هایی داشته‌اند و چه مؤلفه‌هایی سبب شده است که در سراسر جهان به این میزان زیاد فروش رفته و در مناطق و فرهنگ‌های مختلف برای مخاطبان جذاب باشند؟

پیشینه پژوهش

نتیجه‌ی جست‌وجوها و مطالعه آثار پیشین نشان داد که درباره موضوع و هدف تحقیق حاضر، کار تحقیقاتی ویژه‌ای صورت نگرفته است، از این رو به تحقیقاتی که مرتبط با موضوع فیلم و سینمای هالیوود هستند، اشاره می‌کنیم:

اباذری و شهلای بر (۱۳۸۸) در مطالعه فیلم‌های عامه‌پسند هندی در ایران به‌عنوان نوعی فرهنگ عامه جهانی دریافتند که فیلم‌های هندی، ساختار و روابط قدرتی را در سطح جهان روایی خلق می‌کنند که به‌نوعی متأثر از ساختارها و روابط قدرت موجود در جهان اجتماعی هند و در راستای طبیعی جلوه دادن آن‌ها است. وقتی که در اثر فرآیندهای جهانی‌شدن، فرهنگ عامه‌ی جهانی در مقیاسی محلی مصرف می‌شود، صورت‌بندی گفتمانی‌اش متناسب با هویت گفتمانی مصرف‌کنندگان محلی و مسائل آن‌ها تا حدود زیادی تغییر می‌یابد و حتی در مواردی کاملاً تغییر می‌کند. متون فرهنگی عامه جهانی می‌توانند زمینه‌ای را فراهم کنند که مصرف‌کنندگان محلی، قالب زمان مکان را بشکنند و بر محدودیت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی‌شان فائق آیند. (اباذری و شهلای بر، ۱۳۸۸) تمرکز این تحقیق بر فیلم‌های هندی است و بیشتر از منظر مفهومی به تبیین موضوع می‌پردازد در حالی که تلاش تحقیق حاضر بر توصیف تکنیکی فیلم‌های پر فروش است.

حمیدی و همکاران (۱۴۰۰) در نوپدیدگی در قدرت؛ بازتولید قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا با تأکید بر سینمای هالیوود در پساپاندمی کووید ۱۹ به این نتیجه رسیدند در بسیاری از آثار هالیوود در سال ۲۰۲۱ به‌منظور احیای قدرت نرم آمریکا معرفت دوسویه انسان و جامعه به‌صورت اجتماعی بر ساخته‌سازی و انگاره‌سازی، سازه‌انگاره شده است. استراتژی جدید آمریکا در پسا کرونا سازش ژئوپلیتیکی خواهد بود. این راهبرد بدین معنا است که آمریکا با یک الگوی فناورانه و گذر از منطق سرزمینی به رهیافت دیجیتالی و همچنین استفاده از ابزارهای قدرتمندی چون هالیوود، چندجانبه‌گرایی، همراهی با متحدان را برای مقابله با تهدیدات در پیش خواهد گرفت. اساساً از مصادیق و استراتژی‌های سه‌گانه‌ی آمریکا - سیاست خارجی و هالیوود به‌عنوان یک مثلث ارتباطی می‌توان الگوی کنش‌گری آمریکا و هالیوود را بر محور قطبیت، امنیت و رهبری تعریف کرد. قطبیت یعنی آمریکا و هالیوود برای اعمال یک سیاست خارجی بین‌المللی ایفای نقش‌های جدید را تعریف خواهند کرد؛ نقش‌هایی که در قالب‌های هویتی است. امنیت بدین معنا که آمریکا

در نظام بین‌الملل جدید دولت امنیت‌ساز، و نظم‌ساز است و مؤلفه‌ی رهبری یعنی ایالات متحده با استفاده از رویکرد چندجانبه‌گرایی جهان را برای گذار از مشکلات مدیریت خواهد کرد. (حمیدی، مزدخواه و زنگنه، ۱۴۰۰) تأکید بر ایفای نقش آفرینی آمریکا در صحنه بین‌الملل برای برقراری نظم و امنیت جهانی وجهی است که در این پژوهش نیز به آن پرداخته می‌شود اما برجسته کردن مفهومی این نقش آفرینی نسبت به وجه تکنیکی آن افتراق پژوهش حاضر با مطالعه حمیدی و همکاران است.

دیانا کرن^۳ (Crane, 2013) در مقاله‌ای با عنوان «جهانی‌شدن فرهنگی و تسلط صنعت فیلم آمریکا: سیاست‌های فرهنگی، صنایع ملی فیلم و فیلم فراملی» با استفاده از یک پایگاه داده گردآوری‌شده توسط رصدخانه سمعی و بصری اروپا، نشان می‌دهد که بازار جهانی فیلم متشکل از ۳۴ کشور است که بیش از ۲۵ فیلم در سال تولید می‌کنند. فهرست ۱۰ فیلم برتر این کشورها نشان می‌دهد که فیلم‌های آمریکایی و پس از آن فیلم‌های داخلی در جایگاه اول باکس آفیس قرار دارند. بحث او در مورد سیاست‌های فرهنگی ملی نشان می‌دهد که سیاست‌های داخلی فیلم به موفقیت صنایع ملی فیلم کمک می‌کند اما آن‌ها را قادر نمی‌سازد که سلطه‌ی ایالات متحده را به چالش بکشند. همچنین نیاز هالیوود به درآمدهای جهانی باکس آفیس منجر به تغییر محتوای فیلم‌های هالیوود به سمت فیلم‌های فرهنگ‌زدایی‌شده و فراملی شده است.

مفاهیم نظری

رسانه‌ها و ساخت واقعیت

این یک واقعیت است که ما در عصر تصویر و سینما زندگی می‌کنیم و عصاره‌ی عنوان عصر اطلاعات یا انفجار اطلاعات، تصویر است. وقتی می‌گوییم جذاب‌ترین، مؤثرترین، کارآمدترین و ماندگارترین ابزار انتقال اطلاعات، تصویر است فقط به این معنا نیست که قدرت‌ها از این عنصر بالاترین استفاده را می‌کنند؛ بلکه ذهنیت مخاطب‌ها هم، چنین قدرت و جایگاه‌پذیری را دارد. (بلخاری، ۱۳۸۲)

تصویری که از یک واقعه، شخص یا هرچیز دیگری در ذهن مخاطب ایجاد می‌شود بر درک و فهم مخاطب از جهان خارج تأثیر می‌گذارد و مخاطب، واقعیات جهان خارج را به‌طور ناخودآگاه بر اساس آنچه یاد گرفته است و در ذهن دارد، می‌بیند. لذا رسانه‌ها از این قدرت و توانایی ذهن استفاده و سعی می‌کنند، ذهن مخاطبان را بر اساس خواسته‌ها و اهداف خود به‌وجود آورند. رسانه‌ها آن‌چنان تصویر مورد نظر خود را بر محیط تحمیل می‌کنند که محیط، اسیر این تصویر می‌شود و نمی‌تواند از آن رهایی یابد؛ بنابراین خواه‌ناخواه به شکلی حرکت می‌کند که به همان تصویری که در ذهن او جای گرفته است، برسد. شرط این حرکت ناخودآگاه این است که مدل مورد نظر به‌عنوان بهترین مدل مفروض از آینده، در ناخودآگاه مخاطبان جای گیرد. در این میان قدرت جادویی سینما، تلویزیون و هالیوود و تأثیر تصویر بر ذهن انسان به کمک رهبران تمدن غرب آمده است تا خواسته‌های خود از آینده را به‌عنوان مدل بهینه در ذهن مردم جهان جای دهند. تصور مخاطبانی که در سراسر جهان اسیر رسانه‌ها هستند درباره آخرالزمانی، ابرقهرمانی و ظهور منجی، تشکیل امپراتوری جهانی، خدا، جهان پس از مرگ و... از همین زمره است. هالیوود تنها یک شرکت فیلم‌سازی نیست؛ بلکه با قدرتی که دارد و سرمایه‌ای که در ورای آن خوابیده است، همه عرصه‌های زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده است.

مطالعات فرهنگی و مضامین آخرالزمانی و ابرقهرمانی در هالیوود

چارچوب کلی مطالعات فرهنگی در جست‌وجوی بررسی تفاوت‌های فرهنگی با اشاره به نقشه‌ای کلی از روابط اجتماعی است. در این‌گونه مطالعات هدف آن است که چگونه فرهنگ باید در ارتباط با اقتصاد و حوزه اجتماعی تعریف شود. فیلم نه تنها به ارایه‌ی یک روایت برای گفتمان‌های خاصی از نژاد، جنسیت و طبقه می‌پردازد؛ بلکه اقدام به ایجاد تجربه‌ای مشترک و تعیین نقطه‌ی شروعی برای گفت‌وگوی مخاطبین مختلف می‌کند. (Hooks, 1996) از طریق نیروهای دوگانه‌ی سبک و ایدئولوژی، الگوها در متن فیلم پدیدار می‌شوند. در این زمان کاوش در جهان بر اساس فرایند تعاملی گروه‌ها، جوامع و فرهنگ‌ها آغاز می‌شود. (Foss, 2008) کارشناسان اسطوره‌شناسی، ابرقهرمانان را ادامه اساطیر کهن دانسته و آنان را به مثابه جای‌گشت‌های این اسطوره‌ها قلمداد می‌کنند. (Bolourieh, 2012) نکته‌ی حائز اهمیت آن است که اسطوره به‌عنوان واقعیتی زنده، همواره با جای‌گشت‌های بی‌شمار در کالبد پدیده‌های مدرن فرهنگی و قهرمان‌سازی حاضر می‌شود و در هر ظهور با توجه به تاریخ، بافت، فرهنگ و جامعه، معانی متفاوتی را به همراه می‌آورد (Shadrina, 2014).

ابرقهرمان‌سازی در فیلم، انسان را به دنیایی فانتزی و به دور از واقعیت‌های زندگی و ضعف‌ها و کاستی‌های انسانی سوق می‌دهد؛ به‌گونه‌ای که در این فرایند با هم‌صدایی و پایه‌پایی با ابرقهرمان خود را نیز ابرقهرمانی با ویژگی‌هایی خاص و شگفت‌انگیز احساس می‌کند. این مسئله نشان‌گر قدرت فیلم است. فیلم دارای قدرت تقلید واقعیت و واقعی پنداشتن تصاویر توسط مخاطبان است. (Hooks, 1996) اسطوره‌ی ابرقهرمانان هالیوود نمایان‌گر چشم‌اندازی از قدرت منحصربه‌فرد امریکا است. سوپرمن، زن شگفت‌انگیز، مرد عنکبوتی، بتمن، کاپیتان امریکا، فانوس سبز، مرد آهنی و دیگر اسطوره‌های مدرن ابرقهرمانی امریکا، به تجسم معانی فرهنگی، رسوم اجتماعی و تصورات سیاسی می‌انجامند. (Casper, 2016) یکی دیگر از مضامین فیلم‌های مطرح هالیوود، اعتقاد به آخرالزمان و فوتوریسم است. در دنیایی که از همان ابتدا درگیری دو جبهه خیر و شر مهم‌ترین موضوع آن بوده و در این میان در هر زمانی یکی از این دو برتری داشته‌اند انسان‌ها سعی دارند تا با دریافت تصویری از آینده برای ایجاد آن گام بردارند. (حسینی، ۱۳۸۵: ۱۱۳).

- گروه اول فیلم‌هایی است که «آخرالزمانی تکنولوژیک» را به تصویر می‌کشند.
- در «آخرالزمان طبیعی» طبیعت صبور و مقهور انسان، به دلایل عمده (از جمله تخریب طبیعت به دست آدمی) علیه نسل بشر عصیان می‌کند.
- «آخرالزمان دینی» مهم‌ترین و بحث‌برانگیزترین رویکرد سینمای هالیوود است که به دو شیوه‌ی پرداخت مستقیم یا رویکرد نمادین و استعاره‌ی، اوضاع آخرالزمانی را به تصویر می‌کشد.
- «آخرالزمان علمی-تخیلی» سوژه گروه دیگری از آثار هالیوودی است که طی آن تلفیقی از خیال و واقعیت، یک خط آخرالزمانی را پدید می‌آورند.
- «آخرالزمان اسطوره‌ای» دستمایه گونه‌ای از آثار هالیوودی است که طی آن آنتاگونیست^۴ از آن‌سوی مرز واقعیت و رؤیا و از دنیای رمزآلود افسانه و اسطوره‌های کهن سر برمی‌دارد و به دنیای امروز پا می‌گذارد (شاه‌حسینی، ۲۸۳۱: ۲۱-۸۱۱).

وضعیت نمایشی

امروزه، نمایش، از ظرفیت‌های داستانی و داستان، از برخی ویژگی‌های درام استفاده می‌کند. (پورشابان و عبدی، ۱۳۹۹: ۱) پژوهش‌ها و تقسیم‌بندی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که از حدود قرن شانزدهم و هفدهم میلادی تاکنون تنها ۳۶ وضعیت نمایشی اصلی کنش و واکنش شخصیت‌ها و پیرنگ داستانی وجود داشته است و دیگر موقعیت‌ها و پیرنگ‌های فرعی زیرمجموعه این موقعیت‌ها هستند. (فروگاهی، ۱۳۸۸: ۳۹)

این وضعیت‌های نمایشی ژرژ پولتی عبارت‌اند از:

۱. لابه ۲. رهایی ۳. انتقام جنایت ۴. انتقام جویی میان خویشاوندان ۵. تعقیب ۶. بلا ۷. قربانی خشونت یا بدبختی ۸. شورش ۹. تهور جسورانه ۱۰. آدم‌ربایی ۱۱. معما ۱۲. دست‌یابی ۱۳. عداوت میان خویشاوندان ۱۴. رقابت میان خویشاوندان ۱۵. زنا ی مرگبار ۱۶. جنون ۱۷. بی‌احتیاطی شوم ۱۸. جنایات ناخواسته عشق ۱۹. قتل خویشاوندی ناشناخته ۲۰. ایثار در راه آرمان ۲۱. فداکاری به سبب خویشاوندی ۲۲. همه‌چیز فدای هوس ۲۳. ضرورت قربانی کردن عزیزان ۲۴. رقابت فرادست و فرودست ۲۵. زنا ۲۶. جنایات عشقی ۲۷. کشف خطاکاری محبوب ۲۸. موانع عشق ورزیدن ۲۹. عشق به دشمن ۳۰. جاه‌طلبی ۳۱. تعارض با یک خدا ۳۲. حسادت بی‌جا ۳۳. قضاوت اشتباه ۳۴. پشیمانی ۳۵. بازیابی گمشده ۳۶. از دست دادن محبوب. (پولتی، ۱۳۸۳: ۱۸۰-۱۵)

روش تحقیق

برای دست یافتن به هدف اصلی تحقیق یعنی مؤلفه‌های اثرگذار در فروش فیلم، ابتدا به روش توصیفی تحلیلی داستان فیلم‌ها متناسب با ۳۶ وضعیت نمایشی و دارا بودن شخصیت ابرقهرمان و آخرالزمانی بودن، مورد بررسی قرار گرفت تا وضعیت نمایشی هر فیلم و اشتراکی کل فیلم‌ها مشخص شود. در مرحله بعد به صورت کتابخانه‌ای عوامل مختلفی که در فروش فیلم تأثیرگذار هستند، بررسی و دسته‌بندی شد. در مرحله سوم مشخصات فیلم‌ها و جوایز آن‌ها از سایت آی ام دی بی^۵ اخذ شده و متناسب با نظریات و پژوهش‌های قبلی تحلیل شدند. جامعه آماری این پژوهش لیست فیلم‌های پرفروش تاریخ هستند که نمونه‌گیری از آن‌ها دوازده فیلم اول لیست را شامل می‌شود. علت این انتخاب اشباع نظری در وضعیت نمایشی فیلم‌ها و همچنین توجه به ویژگی تحقیقات کیفی در مطالعه محدود و درعین حال عمیق نمونه‌ها است. به منظور افزایش قابلیت اعتماد پژوهش، نتایج به دو کارشناس مرتبط ارائه شده و آن‌ها به طور دایم پژوهش را رصد کرده و آرای خود را ارائه داده‌اند. در ادامه، نکات مورد نظر آن‌ها در تحلیل توسط محققان اعمال شده است.

یافته‌ها

جدول زیر شامل عناوین و مشخصات فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌هاست:

جدول ۱ - مشخصات فیلم‌ها

نام فیلم	زائر	کارگردان	نویسنده	ستاره‌ها	جوایز	زبان	کشور مبدأ	شرکت‌های تولیدکننده	توزیع‌کننده اصلی	زمان	بودجه
Avatar (2009)	ماجراجویی فانتزی علمی-تخیلی	جیمز کامرون ۲۱۱	جیمز کامرون	سام ورتینگتون زویی سالدانا سیگورنی ویور	۳ جایزه اسکار ۸۹ جایزه ۱۳۱ نامزدی	انگلیسی اسپانیایی	آمریکا	lightstorm entertainment twentieth century fox dune entertainment	Walt Disney Studios بیش از ۱۰۰ کشور	۲:۴۲	۲۳۷ میلیون دلار
Avengers: Endgame (2019)	اکشن ماجراجویی درام علمی-تخیلی	آنتونی روسو جو روسو	کریستوفر مارکوس (فیلمنامه) استیون مک فیلی (فیلمنامه نویس) استن لی (بر اساس کمیک‌های مارول)	رابرت داونی جونیور کریس ایوانز مارک روفالو	۱ جایزه اسکار ۷۹ جایزه ۱۳۲ نامزدی	انگلیسی ژاپنی خوسا آلمانی	آمریکا	Marvel studios Walt Disney pictures	Walt Disney Studios Motion Pictures Walt Disney Studios Home Entertainment بیش از ۸۰ کشور	۳:۰۱	۳۵۶ میلیون دلار
Titanic (1997)	درام عاشقانه	جیمز کامرون	جیمز کامرون	لئوناردو دیکاپریو کیت وینسلت بیلی زین	۱۱ جایزه اسکار ۸۳ جایزه ۱۲۶ برنده	انگلیسی سوئدی ایتالیایی فرانسوی	آمریکا	lightstorm entertainment twentieth century fox paramount pictures	Twentieth Century Fox بیش از ۱۰۰ کشور	۳:۰۴	۲۰۰ میلیون دلار
Avatar: The Way of Water (2022)	ماجراجویی فانتزی علمی-تخیلی	جیمز کامرون ۴۰۰ میلیون دلار	جیمز کامرون	سام ورتینگتون زویی سالدانا سیگورنی ویور	۴ جایزه اسکار ۳۳ جایزه ۱۳۳ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	lightstorm entertainment twentieth century fox TSG entertainment	Walt Disney Studios Motion Pictures بیش از ۱۰۰ کشور	۳:۱۲	۳۵۰ میلیون دلار
Star Wars: The Force Awakens (2015)	اکشن ماجراجویی علمی-تخیلی	جی جی آبرامز	لارنس کاسدان جی جی آبرامز مایکل آرتز	دیوید ریپلی جان بویکا اسکار آیزاک	۵ جایزه اسکار ۶۴ جایزه ۱۳۹ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	Walt Disney pictures Lucasfilm Bad robot	Walt Disney Studios Motion Pictures بیش از ۵۰ کشور	۲:۱۸	۲۴۵ میلیون دلار
Avengers: Infinity War (2018)	اکشن ماجراجویی علمی-تخیلی	آنتونی روسو جو روسو	کریستوفر مارکوس (فیلمنامه) استیون مک فیلی (فیلمنامه نویس) استن لی (بر اساس کمیک‌های مارول)	رابرت داونی جونیور کریس ایوانز مارک روفالو	۱ جایزه اسکار ۴۶ جایزه ۷۹ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	Marvel studios Jason Roberts productions South pictures Walt Disney pictures	Walt Disney Studios Motion Pictures بیش از ۵۰ کشور	۲:۴۹	۳۲۱ میلیون دلار
Spider-Man: No Way Home (2021)	اکشن ماجراجویی فانتزی	جان وائس	کریس مک کنا اریک سامرز استن لی (بر اساس کتاب کمیک مارول)	تام هالند زندانیا بندیکت کامبریج	۱ جایزه اسکار ۳۵ جایزه ۶۷ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	Marvel studios Pascal pictures Columbia pictures	Sony Pictures Home Entertainment بیش از ۸۰ کشور	۲:۲۸	۲۰۰ میلیون دلار
Jurassic World (2015)	اکشن ماجراجویی علمی-تخیلی	کالین ترووو	ریک پافا آماندا سیلور کالین ترووو	کریس پرت برایس دالاس هالوارد تای سیچیکیز	۱۵ جایزه ۵۸ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	Universal pictures Amblin entertainment Legendary entertainment	United international pictures (uip) بیش از ۷۰ کشور	۲:۰۴	۱۵۰ میلیون دلار
The Lion King (2019)	درام ماجراجویی انیمیشن موزیکال	جان فاورو	جف ناتلسون ایرنه مکی جانانان رابرتز	دونالد گلور بیانسه ست روگن (صدایشگان)	۱ جایزه اسکار ۴۴ جایزه ۲۱ نامزدی	انگلیسی خوسا زولو فرانسوی اسپانیایی هندی	آمریکا	Walt disbey pictures Fairview entertainment	Walt Disney Studios Motion Pictures بیش از ۶۰ کشور	۱:۵۸	۲۶۰ میلیون دلار
Marvel's The Avengers (2012)	اکشن علمی تخیلی	جاس ویدون	جاس ویدون رک پن	رابرت داونی جونیور کریس ایوانز اسکارلت جوهانسون	۱ جایزه اسکار ۸۰ جایزه ۳۸ نامزدی	انگلیسی روسی هندی	آمریکا	Marvel studios Paramount pictures	Walt Disney Studios Motion Pictures بیش از ۸۰ کشور	۲:۲۳	۲۲۰ میلیون دلار
Furious 7 (2015)	اکشن جانی هیجان‌انگیز	جیمز وان	کریس مورگان گری اسکات تامپسون	ون دیزل پل واکر دواین جانسون	۳۶ جایزه ۳۶ نامزدی	انگلیسی تایلندی عربی اسپانیایی	آمریکا چین کانادا امارات	Universal pictures Media rights capital China film co.ltd	United international pictures (uip) بیش از ۷۰ کشور	۲:۱۷	۱۹۰ میلیون دلار
Top Gun: Maverick (2022)	درام اکشن	جوزف کورسینسکی	جیم کش جک ایس جونیور پیت کریگ (داستان)	تام کروز جینفر کانلی مایلز تلر	۶ جایزه اسکار ۶۷ جایزه ۲۰۱ نامزدی	انگلیسی	آمریکا	Paramount pictures Skydance media Jerry Bruckheimer films	Paramount Pictures بیش از ۵۰ کشور	۲:۱۰	۱۷۰ میلیون دلار

خلاصه داستان و وضعیت نمایشی

۱. آواتار

داستان «آواتار» داستانی است که در سال ۲۰۱۵ میلادی اتفاق می‌افتد. سیاره پاندورا یکی از اقمار است که تنوع خارق‌العاده‌ای از حیات وحش فرازمینی دارد، محیط فیزیکی آن در تضاد با طبیعت فیزیکی انسان

است. آنچه باعث شده است انسان‌ها به طرف این سیاره کشیده شوند وجود یک عنصر طبیعی بسیار قیمتی به نامان ایتینیوم^۷ (به معنی عنصر نایاب) است.. «جیک سالی»^۸ را برای پروژه آواتار به عنوان خلبان یکی از بدن‌ها به کار می‌گیرند. او طبق مأموریتش سعی در رخنه کردن در بومیان و کشف رموز و اطلاعات سری آنان می‌کند. او سعی می‌کند به آن‌ها کمک کند تا جایی که مجبور است سرانجام در برابر نسل انسان‌های غاضب یعنی نوع خودش قرار می‌گیرد.

در آواتار (۲۰۲۲) هنگامی که یک تهدید قدیمی برای پایان دادن به آنچه پیشتر شروع شده بود، برمی‌گردد، جیک باید با نیتیری^۹ و ارتش نژاد ناوی^{۱۰} برای محافظت از خانه خودشان همکاری کند. وضعیت نمایشی که در این فیلم به وضوح دیده می‌شود، تهور جسورانه^{۱۱} است. یعنی زمانی که قهرمان (جیک سالی) به عنوان رهبری جسور وارد ماجرا می‌شود. دومین وضعیت نمایشی غالب ایثار در راه آرمان^{۱۲} است. قهرمان و هم‌زمانش در راه آرمان که نجات سیاره پاندوراست از هیچ فداکاری و تلاشی فروگذار نیست. جاه‌طلبی^{۱۳} سومین وضعیت نمایشی این فیلم است که با دو مفهوم جاه‌طلب و دشمن عجین شده است. در این فیلم افراد دارای توانایی‌های سورنالی هستند بنابراین قهرمان فیلم به عنوان ابرقهرمان شناخته نمی‌شود. کره زمین و مردمانش نیز در حالت آخرالزمانی به سر می‌برند.

۲. انتقام جویان

مجموعه فیلم‌های «انتقام جویان»^{۱۴} در سال ۲۰۱۲ توسط استودیو مارول به نمایش گذاشته شد و ششمین فیلم این شرکت بود. این فیلم بر اساس سری کتاب‌های کامیک انتقام جویان است. انتقام جویان در مجموع به ۴ فیلم تعلق دارد که عبارت‌اند از: ۱- گردهمایی انتقام جویان مارول، ۲- عصر اولتران^{۱۵}، ۳- جنگ ابدیت^{۱۶}، ۴- پایان بازی^{۱۷}.

گردهمایی انتقام جویان مارول (۲۰۱۲): برادر ناتنی و شیطانی ثور^{۱۸}، لوکی^{۱۹} به یک قدرت نامحدود که مکعب انرژی^{۲۰} نام دارد دست می‌یابد، که در صدد نابودی کره زمین برمی‌آید. نیک فیوری^{۲۱} مدیر «شیلد» تلاش می‌کند تا ابرقهرمانان را برای شکست تهدید بزرگ و بی‌سابقه زمین، استخدام کند. مرد آهنی^{۲۲}، کاپیتان آمریکا^{۲۳}، هالک^{۲۴}، ثور^{۲۵}، بیوه سیاه‌پوش^{۲۶} و هوکای^{۲۷} به گروه «تیم رؤیایی» می‌پیوندند تا جلوی این انتقام شوم را بگیرند.

انتقام جویان؛ جنگ ابدیت (۲۰۱۸): خطر جدیدی از سایه‌های کیهانی پدیدار شده است: تانوس^{۲۸} که یک مستبد بدنام بین‌کهکشانی است، هدف او جمع‌آوری تمام شش سنگ بی‌نهایت، مصنوعات با قدرت غیرقابل تصور و استفاده از آن‌ها برای تحمیل اراده پیچیده خود بر تمام واقعیت است.

پایان بازی (۲۰۱۹): قسمت چهارم انتقام جویان در ادامه قسمت قبل «جنگ ابدیت» است که با بشکن زدن تانوس نیمی از جهان پنهان می‌شود. ثور سر تانوس را از بدنش جدا می‌کند. تمام انتقام جویان به پیش هم بازمی‌گردند تا دوباره خسارت وارد شده به زمین را جبران کنند. (Imdb, 2023)

تهور جسورانه بارزترین وضعیت نمایشی فیلم‌های انتقام جویان است که با ورود قهرمانان مختلف (مرد آهنی، کاپیتان آمریکا، هالک، ثور، بیوه سیاه‌پوش و هوکای) به ماجرا شروع می‌شود. ایثار در راه آرمان که همان نجات کره زمین و مردم آن است در جاهای مختلف فیلم و توسط هریک از قهرمانان به فراوانی نمایش داده می‌شود. تعارض با خدا^{۲۹} سومین وضعیت نمایشی اصلی این فیلم‌ها است؛ یعنی مبارزه با موجودی نامیرا و اقدامات وی (برای مثال تانوس) که با سه عامل موجود نامیرا، موجود میرا و علت ستیز، صورت نمایشی به خود

می‌گیرد. وجود ابرقهرمانان متعدد از ویژگی‌های خاص این فیلم محسوب می‌شود که در تلاش برای جلوگیری از نابودی زمین در وضعیت آخرالزمانی علمی-تخیلی و اسطوره‌ای داستان را جلو می‌برند.

۳. تایتانیک

یک دختر اشراف‌زاده هفده‌ساله عاشق هنرمندی مهربان اما فقیر در کشتی مجلل می‌شود، ۸۴ سال بعد، زنی ۱۰۰ ساله به نام رز دیویت بوکاتر^{۳۰} این ماجرا را از دوران جوانی‌اش برای نوه‌های خود تعریف می‌کند. رز جوان با مسافرانی از طبقه بالای جامعه و مادرش روث دیویت بوکاتر و نامزدش کالدون هاگلی^{۳۱} سوار کشتی مسافرتی می‌شود. در همین حال، یک هنرمند بی‌خانمان به نام جک داوسون^{۳۲} و بهترین دوستش فابریزیو^{۳۳} روسی در یک بازی بلیت‌های درجه سوم کشتی را به دست می‌آورند و او کل داستان را از حرکت تا غرق شدن تایتانیک در اولین و آخرین سفر خود در ۱۵ آوریل ۱۹۱۲ در ساعت ۲:۲۰ بامداد توضیح می‌دهد. زمانی وضعیت نمایشی رقابت فرودست و فرادست^{۳۴} در فیلم خود را نشان می‌دهد که جک و دوستش از طبقه فرودست جامعه با مسافران کشتی همراه می‌شوند که از طبقه فرادست و ثروتمند محسوب می‌شوند بنابراین، سه عامل طبقه فرادست (کالدون هاگلی)، طبقه فرودست (جک داوسون) و رقابت (تصاحب رز) در فیلم‌نامه وجه غالب دارد. این رقابت با وضعیت نمایشی بعدی یعنی موانع عشق ورزیدن^{۳۵} همراه است جایی که اختلاف طبقانی مانع نزدیکی رز و جک (دو عاشق) به هم می‌شوند، فداکاری به سبب خویشاوندی^{۳۶} وضعیت نمایشی است که در اواخر فیلم خود را نشان می‌دهد جایی که جک (قهرمان) جان خود را برای نجات رز (خویشاوند) فدا می‌کند.

۴. جنگ ستارگان

فرنچایز^{۳۷} استار وارز در سال ۱۹۷۷ با فیلم «جنگ ستارگان»^{۳۸} که پس از مدتی یک نام مخصوص نیز کسب کرد، متولد شد و هنوز که هنوز است با سرعت زیادی در حال گسترش است. به طوری کلی از سال ۱۹۷۷ تا ۲۰۱۹ یازده فیلم سینمایی از سری مجموعه‌ی «جنگ ستارگان» ساخته شده است. جنگ ستارگان؛ نیرو بیدار می‌شود: ۳۰ سال پس از شکست دارث ویدر^{۳۹} و امپراتوری، ری^{۴۰}، که ابزارآلات کهنه جمع‌آوری می‌کند از سیاره جاکو^{۴۱}، یک دروید^{۴۲} را پیدا می‌کند که محل اختفای لوک اسکای واکر^{۴۳} که مدت‌ها گم شده است را می‌داند. ری و همچنین یک طوفان سرکش (نام کاراکتر) و دو قاچاقچی، وسط نبرد بین مقاومت و لژیون‌های دلهره‌آور درجه اول پرتاب می‌شوند. معما^{۴۴} (محل اختفای لوک اسکای) وضعیت نمایشی است که از ابتدای فیلم تا آخر دو جبهه حق و شر به دنبال حل آن هستند. ماجرا زمانی وضعیت نمایشی تهور جسورانه را به خود می‌گیرد که ری برای پیدا کردن لوک اسکای وارد داستان می‌شود و سایر اشخاص را برای رسیدن به این هدف همراه می‌کند. آرمانی که وضعیت نمایشی ایثار در راه آرمان را موجب می‌شود نجات سیاره و مقاومت در برابر دشمنان مردم است. وضعیت نمایشی پشیمانی^{۴۵} جایی رخ می‌دهد که مأمور اف ان از اعمال و خطای خود پشیمان می‌شود و وضعیت نمایشی جاه‌طلبی (کایلو رن^{۴۶})، عداوت میان خویشاوندان^{۴۷} (کایلو رن- لیا اورگانا^{۴۸}- هان سولو^{۴۹})، از دیگر وضعیت‌های نمایشی اصلی این فیلم هستند. وجود آنتاگونیست‌ها در قالب موجودات فضایی، از آن سوی کهنکشان و از اعماق تاریخ فضا، پدیدار شده‌اند، الگوی روایی آخرالزمانی علمی-تخیلی به این فیلم می‌بخشد.

۵. مرد عنکبوتی

«مرد عنکبوتی؛ راهی به خانه نیست» (۲۰۲۱): هویت مخفی پیتر پارکر^{۵۰} برای تمام دنیا فاش شد. پیتر ناامید از کمک، به دکتر استرنج^{۵۱} مراجعه می‌کند تا راهی پیدا کند که دنیا فراموش کند که او مرد عنکبوتی است. این طلسم به طرز وحشتناکی اشتباه عمل می‌کند و نظام چندجهانی را درهم می‌شکند و هیولاهای شروری به ارمغان می‌آورد که می‌توانند جهان را نابود کنند.

وضعیت نمایشی بی‌احتیاطی شوم^{۵۲} زمانی پدیدار می‌شود که پیتر پارکر به دکتر استرنج مراجعه می‌کند تا راهی پیدا کند که دنیا فراموش کند که او مرد عنکبوتی است. این طلسم به طرز وحشتناکی اشتباه عمل می‌کند و این بی‌احتیاطی و عامل بی‌احتیاط، حادثه شومی را رقم می‌زند که می‌تواند قربانیان زیادی داشته باشد. پیتر دراکر برای مبارزه با این هیولاهای شرور باید فداکاری و از خودگذشتگی کند، در این جا فیلم با وضعیت نمایشی ایثار در راه آرمان که همان نجات مردم جهان توسط مرد عنکبوتی است، به پیش می‌رود. شخصیت پیتر پارکر دارای ویژگی‌های یک ابرقهرمان است و خطر نابودی جهان به واسطه‌ی یک طلسم این اثر را در زمره‌ی فیلم‌های آخرالزمانی اسطوره‌ای قرار می‌دهد.

۶. دنیای ژوراسیک

«دنیای ژوراسیک»^{۵۳} چهارمین فیلم از مجموعه‌ی پارک ژوراسیک و اولین فیلم از سه‌گانه‌ی جدید دنیای ژوراسیک است. دنیای ژوراسیک (۲۰۱۵): داستان این فیلم از آن جایی شروع می‌شود که در سایت اصلی پارک ژوراسیک، یک پارک با موضوعی جدید ساخته شده است و در آن یک گونه‌ی اصلاحی و ترکیبی از دایناسورها به نام ایندومینوس رکس^{۵۴} پرورش داده می‌شود، بر اثر سهل‌انگاری مأموران امنیتی پارک، این موجود باهوش از محوطه‌ی خود فرار کرده و در کل پارک آزاد می‌شود. این دایناسور می‌تواند جان مردم و گردشگران را تهدید کند. مسئول این پارک مجبور می‌شود از یک مرد حرفه‌ای کمک بگیرد.

وضعیت نمایشی بی‌احتیاطی شوم در پرورش دایناسور جدید (ایندومینوس رکس) و فرار آن از پارک به خوبی نمایش داده شده است. وضعیت نمایشی تهور جسورانه زمانی است که شخصیت قهرمان (اوون گردی^{۵۵}) برای نجات جان مردم و خانواده باید به مقابله با این دایناسور پردازد که برای این کار جان خود را به خطر می‌اندازد و وضعیت نمایشی ایثار در راه آرمان که نجات مردم است را پدید می‌آورد. در این اثر با دخالت‌های نابه‌جای انسان در پروسه‌های طبیعی و دست‌کاری‌های ژنتیک، هیولاهای ناشناخته‌ای از دل طبیعت پدیدار شده است، بنابراین فیلم مصداق آخرالزمانی طبیعی است.

۷. شیرشاه

اولین قسمت «شیرشاه» در سال ۱۹۹۴ در ژانر موزیکال، توسط راجر آلرز و راپ مینکاف^{۵۶} تولید شد. شیرشاه (۲۰۱۹): در آفریقا، توله شیر سیمبا^{۵۷}، مایه‌ی غرور و شادی پدر و مادرش پادشاه موفاسا^{۵۸} و ملکه سرابی^{۵۹} است. اسکار^{۶۰} عمومی سیمبا نقشه‌ای برای کشتن موفاسا و سیمبا طراحی می‌کند، اما توله شیر زنده مانده و فرار می‌کند و پادشاهی را ترک می‌کند. مدتی بعد سیمبا به سرزمین پدری برگشته، عمو و کفتارها را شکست می‌دهد و پادشاهی را تصاحب می‌کند.

عداوت میان خویشاوندان وضعیت نمایشی اصلی فیلم است که در بین دو شیر بردار یعنی اسکار و موفاسا وجود دارد. وضعیت نمایشی دیگر جاه‌طلبی است که در آن جاه‌طلب (اسکار) به دنبال مقام (پادشاهی

شیرها) است. در دقایق پایانی فیلم شاهد وضعیت انتقام‌جویی میان خویشاوندان^{۶۱} هستیم که در آن عامل انتقام‌گیرنده (سیمبا) با عامل مجرم (اسکار) به‌خاطر خاطره قربانی (کشتن موفاسا) وارد نبرد می‌شود.

۸. سریع و خشن

اولین فیلم مجموعه‌ی «سریع و خشن» در ژوئن ۲۰۰۱ روی پرده نقره‌ای رفت. هشتمین و نهمین فیلم سریع و خشن به ترتیب در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۹ به اکران درآمدند. خشمگین ۷ (۲۰۱۵): دومینیک^{۶۲} و دوستانش فکر می‌کردند که تروریست بین‌المللی شاو را شکست دادند اما اکنون، برادر شاو، دکارد شاو^{۶۳}، برای انتقام گرفتن دوستان دومینیک را یکی‌یکی می‌کشد. بدتر از آن، یک تروریست سومالیایی به نام جاکارده^{۶۴} و یک مقام دولتی پنهان به نام «آقای هیچ‌کس^{۶۵}» هر دو در حال رقابت برای سرقت یک برنامه تروریستی رایانه‌ای به نام «چشم خدا^{۶۶}» هستند که می‌تواند هر وسیله‌ی تکنولوژیکی را به سلاح تبدیل کند. تورنتو باید دوباره با تیمش ملاقات کند تا شاو را متوقف کند و برنامه چشم خدا را بازیابی کند درحالی‌که درگیر جنگ قدرت بین تروریست و دولت ایالات متحده می‌شود. وضعیت نمایشی انتقام جنایت^{۶۷} اولین وضعیتی است که در ابتدای فیلم با آن مواجه می‌شویم جایی که دکارد شاو برای گرفتن انتقام خون برادرش، شروع به کشتن تیم دومینیک می‌کند. پس از آنکه دومینیک (رهبری جسور) برای مقابله با شاو وارد عمل می‌شود شاهد وضعیت نمایشی تهور جسورانه هستیم. حالا دیگر مسأله تنها نجات دوستان نیست بلکه باید برای به دست آوردن «چشم خدا» و نجات بشریت (آرمان) اعضای تیم جان خود را به خطر بیاندازند که در اینجا وضعیت نمایشی ایثار در راه آرمان وجه نمایشی غالب است.

۹. تاپ‌گان

داستان فیلم «تاپ‌گان»^{۶۸} (۱۹۸۶) درباره یک خلبان جوان نیروی دریایی ایالات متحده آمریکا به نام ستوان ماوریک^{۶۹} است که همراه با یک افسر مسئول رادار رهگیری، این فرصت را به‌دست می‌آورند که دوره‌ی آموزشی خود را در ایستگاه هوایی نیروی دریایی آمریکا سپری کنند. داستان تاپ‌گان ۲ این فیلم ۳۰ سال پس از نسخه‌ی قبلی خود اتفاق می‌افتد و به‌دنبال بازگشت ماوریک به‌عنوان مربی تاکتیک‌های جنگنده ضربتی نیروی دریایی ایالات متحده (که به‌عنوان مدرسه سلاح‌های جنگنده نیروی دریایی ایالات متحده - «تاپ‌گان» شناخته می‌شود) است، جایی که او باید با گذشته خود روبه‌رو شود و گروهی از جوانان را آموزش می‌دهد تا برای متوقف کردن برنامه هسته‌ای کشوری دیگر عملیات نظامی خطرناکی انجام دهند که در نهایت پیروز می‌شوند.

از ابتدای فیلم شاهد وضعیت نمایشی تهور جسورانه هستیم جایی که ماوریک (رهبری جسور) برای آزمایش جنگنده و آموزش خلبانان از خود رشادت نشان می‌دهد. فداکاری به‌خاطر خویشاوندی وضعیت نمایشی است که هنگام برخورد ماوریک و ستوان بردلی^{۷۰} فرزند همکار سابق ماوریک ایجاد می‌شود. وضعیت نمایشی دیگر ایثار در راه آرمان است؛ که قهرمانان فیلم (ماوریک و خلبانان) برای آرمان (حفظ صلح و امنیت جهان) جان خود را به خطر می‌اندازد.

جدول ۲- پیرنگ‌های اصلی

ردیف	نام فیلم	پیرنگ اصلی	ابرقهرمان	آخرالزمانی
۱	آواتار	تهور جسورانه - ایثار در راه آرمان - جاه‌طلبی	ندارد	«آخرالزمان علمی - تخیلی» «آخرالزمان اسطوره‌ای»
۲	انتقام جویان	تهور جسورانه - ایثار در راه آرمان - تعارض با خدا	دارد	«آخرالزمان علمی - تخیلی» «آخرالزمان اسطوره‌ای»
۳	تایتانیک	رقابت فرودست و فرادست - موانع عشق ورزیدن - فداکاری به سبب خویشاوندی	ندارد	آخرالزمانی نیست
۴	جنگ ستارگان	معما - ایثار در راه آرمان - پشیمانی - جاه‌طلبی - عداوت میان خویشاوندان	ندارد	«آخرالزمان علمی - تخیلی»
۵	مرد عنکبوتی	بی‌احتیاطی شوم - ایثار در راه آرمان	دارد	«آخرالزمان اسطوره‌ای»
۶	دنیای ژوراسیک	بی‌احتیاطی شوم - تهور جسورانه - ایثار در راه آرمان	ندارد	«آخرالزمان طبیعی»
۷	شیرشاه	عداوت میان خویشاوندان - جاه‌طلبی - انتقام‌جویی میان خویشاوندان	ندارد	آخرالزمانی نیست
۸	سریع و خشن	انتقام جنایت - تهور جسورانه - ایثار در راه آرمان	ندارد	آخرالزمانی نیست
۹	تاپ‌گان ۲	تهور جسورانه - فداکاری به خاطر خویشاوندی - ایثار در راه آرمان	ندارد	آخرالزمانی نیست

نام فیلم

به‌طورکلی، عناوین فیلم شامل اطلاعاتی درباره محتوای آن، مانند شخصیت‌ها، موضوع، داستان‌ها یا مضامین، یا ظرفیت محتوا (یعنی مثبت یا منفی بودن محتوا) است. (McNeal & Zeren, 1981:36) نام طولانی‌تر ممکن است در مقابل نام‌های کوتاه‌تر مضراتی داشته باشد، زیرا افراد در به خاطر سپردن عناوین طولانی‌تر فیلم مشکل دارند. (Robertson, 1989: 4) و با افزایش طول کلمه، یادآوری و شناسایی کاهش می‌یابد. (Vanden Bergh, 1983: 3)

از دوازده فیلم پرفروش، به‌جز سه فیلم «تایتانیک»، «شیرشاه» و «خشمگین ۷» در نام‌گذاری تمام فیلم‌ها از عبارات منحصر به فرد برای ایجاد تمایز استفاده شده است. تعداد کلمه استفاده شده برای عنوان، از یک کلمه (آواتار)، تا چهار کلمه (جنگ ستارگان: نیرو برمی‌خیزد) قابل مشاهده است که این نشان می‌دهد طول عنوان در فروش جهانی فیلم آن‌چنان تأثیرگذار نیست.

ژانر

در مطالعات فیلم، گروه کمابیش ثابتی از ژانرهای اصلی وجود دارند: کمدی، ملودرام، موزیکال، وسترن، علمی-تخیلی، حادثه‌ای، جنایی، فیلم نوآور و وحشت که روایت‌های کلان را جزیی و متمایز می‌سازند. اکشن و ماجراجویی ژانرهای هستند که در سال‌های اخیر مورد استقبال بینندگان قرار گرفته‌اند. از درون این رده‌بندی‌ها، ژانرهای فرعی پدید می‌آیند. مثلاً از ژانر حادثه‌ای، ژانر فرعی فیلم‌های جاسوسی حاصل

می‌شود. فیلم‌های جنایی نیز قمرهایی به دور خود دارند، مانند فیلم گنگستری. (کالکر، ۱۳۸۴: ۲۲۲-۲۲۱)

با نگاهی به ژانر پرفروش‌ترین فیلم‌ها سه ژانری که بیشتر از همه دیده می‌شوند شامل اکشن، ماجراجویی یا اکشین-ماجراجویی^{۷۱} و علمی-تخیلی^{۷۲} است. به جز فیلم تایتانیک که بیشتر زیرمجموعه ژانر درام و عاشقانه دسته‌بندی می‌شود، یازده فیلم دیگر خصوصیت یک یا هر سه ژانر گفته‌شده را دارا هستند. اصطلاح ژانر «اکشن-ماجراجویی» برای مشخص کردن تعدادی ویژگی آشکار مشترک در ژانرها و فیلم‌ها استفاده می‌شود که شامل موارد زیر است: میل به کنش فیزیکی تماشایی، ساختار داستانی شامل دعوا، تعقیب و گریز و انفجار همراه با به‌کارگیری جلوه‌های ویژه پیشرفته، تأکید بر انجام شاهکارها و حرکات خاصه ورزشی. (Tasker, 2004) فیلم‌های علمی-تخیلی به‌عنوان نوع خاصی از فیلم‌ها دارای عناصر متفاوت با دیگر ژانرها است. فیلم‌های این ژانر موضوعات حساس سیاسی و اجتماعی را اغلب با ارایه یک داستان سرگرم‌کننده حتی برای بیننده غیرحرفه‌ای، مورد بررسی قرار داده است. (Cronin, 2006) بخش مهمی از عناصر فیلم‌های علمی-تخیلی حاصل پیوند نزدیک کامپیوتر و سینما است، که همین پیوند اجازه‌ی خلق عناصر جدید را به سازندگان این ژانر می‌دهد. امروزه، فیلم‌های علمی-تخیلی پیشرو فناوری جلوه‌های ویژه هستند؛ مخاطبان نیز به نمایش اشکال زندگی فضایی واقع‌گرایانه، جنگ‌های فضایی باشکوه، سفرهای با سرعت مافوق نور و دنیا‌های دورافتاده عادت کرده‌اند. (منتظر قائم و فغانی، ۱۳۸۷: ۴)

شرکت‌های تولیدکننده و توزیع‌کننده

استودیوهای اصلی فیلم در هالیوود و تهیه‌کنندگانی که با آن‌ها کار می‌کنند، راهبردهای صنعتی و استراتژی‌های متناظری را ایجاد کرده‌اند تا ظرفیت سوددهی را برای فیلم‌هایی که موفق می‌شوند به حداکثر می‌رسانند. این‌ها استودیوهایی هستند که توانایی توزیع و بازاریابی یک فیلم را در سطح جهانی دارند و این توانایی تا حد زیادی منوط به شبکه‌های گسترده و روابط برقرار شده با غرفه‌داران فیلم است، به طوری که یک فیلم می‌تواند در سینماهای سراسر قاره‌ها در یک تاریخ مشخص و هم‌زمان نمایش داده شود. استودیوهای بزرگ هالیوود محدود به یک لیست کوتاه هستند که معمولاً به‌عنوان «شش بزرگ»^{۷۳} شناخته می‌شود: کلمبیا، دیزنی، فاکس، یونیورسال، پارامونت و وارنر. موسساتی وجود دارند که به آن‌ها «مینی ماژورها» گفته می‌شود (مانند Li- onsgate و شرکت Weinstein) و همچنین چندین شرکت تولید مستقل نیز در هالیوود وجود دارد. اما این استودیوهای کوچک‌تر و شرکت‌های تولیدی اغلب برای توزیع و بازاریابی مناسب به استودیوهای اصلی وابسته هستند. در نتیجه، سهم بازار این «شش بزرگ» بیش‌ترین درآمد باکس آفیس جهانی را تشکیل می‌دهد. تمام ۱۲ فیلم پرفروش این پژوهش در استودیوهای این «شش بزرگ» تولید شده‌اند که سهم دیزنی و مارول (از زیرمجموعه‌های دیزنی) با هشت فیلم بیشتر از سایر استودیوها بوده است. دی وانی^{۷۴} (۲۰۰۴) کشف کرد که صنعت فیلم هالیوود غالباً با تلاش برای بازتولید موفقیت فیلم‌هایی که مخاطب پیدا می‌کنند، به عدم قطعیت پاسخ می‌دهد. تمام فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها به جز فیلم تایتانیک از این قاعده استفاده کرده‌اند و هرکدام دنباله‌های سری‌های پیش خود هستند که با داستان و فناوری جدید ساخته شده‌اند.

ستاره‌ها

درحالی که برخی از ناظران صنعت فیلم معتقدند که ستارگان بر نتایج موفقیت فیلم تأثیر مثبت می گذارند، برخی دیگر مواردی از شکست فیلم هایی که ستاره های بزرگ داشتند را برجسته می کنند و ستاره ها را با عنوان «پرداخت بیش از حد» برچسب گذاری می کنند. (Liu, Mazumdar & Li, 2014: 2) اهمیت سیستم ستاره ای را می توان با آمار زیر نشان داد: از ۱۲۶ فیلمی که در دهه ۱۹۹۰ بیش از ۱۰۰ میلیون دلار در باکس آفیس ایالات متحده درآمد داشتند، ۴۱ فیلم با یک یا چند بازیگر از هفت بازیگر: تام هنکس، جولیا رابرتز، رابین ویلیامز، جیم کری، تام کروز، آرنولد شوارتزنگر و بروس ویلیس^{۷۵} ساخته شده اند. (Hesmondhalgh, 2019: 87)

بیشتر فیلم های لیست پر فروش ترین ها دنباله ی سری مجموعه های قبلی خود هستند؛ بنابراین بیشتر افرادی که به عنوان بازیگران اصلی در این فیلم ها ایفای نقش کرده اند، در ذهن مخاطبان به عنوان ستاره شناخته شده اند و از قبل ارتباط احساسی میان ستاره و مخاطب صورت گرفته است. اما برای برخی فیلم ها که در اولین سری هر مجموعه جز لیست پر فروش ترین ها هستند بازیگران به واسطه ی درخشش در این فیلم به ستاره تبدیل شده اند. سام ورتینگتون و زویی سالدانا^{۷۶} با بازی در فیلم آوتار (۲۰۰۹) به شهرت جهانی دست یافتند. درحالی که برای فیلم «آوتار؛ راه آب» (۲۰۲۲) ستاره سینما محسوب می شدند که در جذب تماشاگر می توانست اثرگذار باشد.

بازیگران اصلی فیلم انتقام جویان مانند رابرت داوونی جونور، کریس ایوانز و مارک روفالو^{۷۷} نیز قبل از بازی در این فیلم، تجربه ی بازی در فیلم های مختلف را داشتند و تاحدی به عنوان ستاره شناخته می شدند. لئوناردو دیکاپریو و کیت وینسلت^{۷۸} قبل از بازی در فیلم تایتانیک، به موفقیت های چشم گیری در بازیگری دست یافته بودند و پس از این فیلم نیز مسیر شهرت و موفقیت را ادامه دادند درحالی که برای بیلی زین^{۷۹}، یکی دیگر از بازیگران اصلی، تایتانیک موفق ترین تجربه بازیگری محسوب می شود.

از سه بازیگر اصلی فیلم «جنگ ستارگان؛ نیرو برمی خیزد» (۲۰۱۵) یعنی دیزی ریدلی، جان بویگا و اسکار آیزاک^{۸۰}، دو مورد اولی به واسطه ی این فیلم به شهرت جهانی رسیدند درحالی که اسکار آیزاک از قبل این فیلم نیز به عنوان ستاره سینما در سطح جهان معروف بود.

تام هالند، زندانیا و بندیکت کامبریچ^{۸۱} از بازیگران اصلی فیلم «مرد عنکبوتی؛ بازگشت به خانه» (۲۰۲۱) محسوب می شوند که از بین آن ها بندیکت کامبریچ قبل از این فیلم نیز از شهرت جهانی برخوردار بود درحالی که فیلم «مرد عنکبوتی» برای دو بازیگر دیگر به عنوان اولین فیلم با گستره ی پخش جهانی به شمار می رود.

برای فیلم دنیای ژوراسیک (۲۰۱۵) کریس پرت، برایس دالاس هاوارد و تای سیمیکینز^{۸۲} نقش آفرین اصلی محسوب می شوند که از بین آن ها تنها برای تای سیمیکینز این فیلم تجربه اول جهانی محسوب می شود. هر سه صدایشه اصلی فیلم «شیرشاه» (۲۰۱۹) یعنی دونالد گلاور، بیانسه و ست روگن^{۸۳} قبل از این فیلم نیز نزد هنرمندان و مخاطبان به عنوان افراد برجسته هنری شناخته شده بودند.

ون دیزل، پل واکر و دواین جانسون^{۸۴} از بازیگران اصلی فیلم «خشمگین ۷» (۲۰۱۵) محسوب می شوند که از قبل انتشار این فیلم نیز به واسطه ی سری های قبلی فیلم «سریع و خشن» و دیگر فیلم های خود به شهرت جهانی رسیده بودند.

فیلم «تاپ گان» (۲۰۲۲) که با داشتن بازیگر فوق ستاره خود یعنی تام کروز توانست به سرعت به شهرت جهانی برسد، از دو ستاره دیگر دنیای فیلم نیز استفاده کرده است که هر دو از شهرت جهانی برخوردار بودند یعنی: جنیفر کانلی و مایلز تلو^{۸۵}.

جوایز

نقش جوایز به عنوان یک دستگاه سیگنال‌دهی به‌ویژه در صنایع فرهنگی مهم به نظر می‌رسد، جایی که تعیین کیفیت واقعی محصولات اغلب قبل از مصرف دشوار است. نتایج تحقیق ویلینگ و همکاران (۲۰۱۱) نشان می‌دهد که نشان کیفیت کلی فیلم (به‌عنوان مثال، جایزه بهترین فیلم) تأثیر مثبتی به ترتیب بر درآمد فروش و ارزیابی مصرف‌کننده دارد. (1: Zhuang, Xiao & Paun, 2011) نتایج تحقیق گردا^{۸۶} و همکاران (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که جوایز اعطاشده توسط هیئت داوران متشکل از مصرف‌کنندگان نهایی، داوران یا متخصصان هرکدام تأثیر متفاوتی بر رفتار مصرف‌کننده دارند. به طوری که جوایز انتخاب شده توسط کارشناسان در بخش فیلم مستقل مؤثرترین عامل هستند. همه فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها، نامزدی و برنده جوایز متعدد در جشنواره‌ای مختلف هستند که از بین آن‌ها به جز فیلم‌های «پارک ژوراسیک» و «خشمگین ۷»، همگی برنده جایزه اسکار نیز شده‌اند. فیلم «تایتانیک» با یازده جایزه اسکار رکورددار این بخش است و فیلم «آواتار» (۲۰۰۹) با بردن ۹۰ جایزه، صاحب بیشترین جوایز جشنواره‌ها است.

بودجه و زمان

کمترین و بیشترین میزان بودجه برای فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها ۱۷۰ و ۳۵۶ میلیون دلار بوده است. این درحالی است که فیلم‌های زیادی را می‌توان نام برد که با بودجه‌ای در همین محدوده نتوانستند در سطح جهان مخاطب پیدا کنند؛ برای مثال فیلم‌های «لیک عدالت»^{۸۷} (۲۰۱۷)، «جان کارتر»^{۸۸} (۲۰۱۲)، «مردان ایکس: دارک فینیکس»^{۸۹} (۲۰۱۹) به ترتیب با بودجه ۳۰۰، ۲۵۰ و ۲۵۲ میلیون دلار نتوانستند به فروش قابل توجهی دست یابند. فیلم‌نامه بلند متنی است برای فیلمی که شروع، میان و پایان مشخصی دارد. این متن معمولاً حدود دو ساعت فیلم را شامل می‌شود. زمان فیلم‌ها از ۱۱۸ دقیقه تا ۱۹۶ دقیقه متغیر است؛ بنابراین همگی جزو فیلم‌های بلند سینمایی دسته‌بندی می‌شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

داستان فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها از لحاظ ۳۶ وضعیت نمایشی بیشتر شامل دو وضعیت «ایثار در راه آرمان» و «تهور جسورانه» است. این آرمان، شخصی و محدود به یک سرزمین یا کشور خاص نیست بلکه برای نجات کل سیاره و بشریت است؛ بنابراین، تمام انسان‌ها و فرهنگ‌های مختلف را شامل می‌شود و می‌توان گفت این فیلم‌ها با دغدغه نجات کره زمین که برای همگان اهمیت دارد، زمینه‌ی لازم برای جذب مخاطب از کشورهای مختلف را فراهم کرده‌اند. در وضعیت نمایشی تهور جسورانه، قهرمان وارد مأموریتی پرماجرا و خطرناک می‌شود. قهرمانان این فیلم‌ها با اینکه چهره غربی دارند اما به خوبی عواطف انسانی را که مختص منطقه خاصی نیست، به نمایش می‌گذارند. در انتخاب نام فیلم، ایجاد تمایز مهم‌ترین راهبرد این فیلم‌ها بوده است. در هر منطقه فیلم‌های داخلی و خارجی کوتاه و بلند مختلفی در صدد جلب توجه مخاطبان هستند و افراد در میان نام‌های مختلف، بیشتر فیلمی را انتخاب کرده‌اند که نام متمایزی و خاصی را برگزیده است. ژانر اکشن-ماجراجویی و علمی-تخیلی دو ژانری هستند که در بیشتر فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها تکرار شده‌اند. در جامعه اطلاعاتی که افراد در هجوم اطلاعات و تصاویر گوناگون هستند

نمایش اشکال زندگی فضایی واقع‌گرایانه، جنگ‌های فضایی باشکوه، سفرهای با سرعت مافوق نور و دنیا‌های دورافتاده، تهدیدات و خطرات جدید و موجوداتی که برای اولین بار در این ژانر در معرض دید مخاطبان قرار می‌گیرند، همچنین نوآوری‌هایی که در نمایش صحنه‌های نو در این فیلم‌ها وجود دارد، برای اکثر ساکنان زمین جذاب بوده است.

فیلم‌های این لیست با دو اهرم تولید و توزیع مناسب توانسته‌اند به این فروش خیره‌کننده دست پیدا کنند. بهترین تولیدات فرهنگی و هنری که رویکرد صنعتی پیدا کرده‌اند، ابتدا باید در فرم و محتوای غنی تولید شوند که این نیازمند هزینه و امکانات فراوانی است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد برای جهانی شدن یک فیلم باید شش شرکت بزرگ «کلمبیا»، «دیزنی»، «فاکس»، «یونیورسال»، «پارامونت» و «وارنر» در تولید و توزیع مشارکت داشته باشند. با وجود افزایش رسانه‌ها و راه‌های ارتباطی که فرو ریختن مرزها را برای جهانی شدن هموار کرده است، همچنان نقش شرکت‌های توزیع‌کننده برای ایجاد کانال ارتباطی برای پخش فیلم در سراسر جهان مهم و اساسی است. ایجاد این کانال در طول سال‌ها اتفاق افتاده است و این شرکت‌های بزرگ برای این ارتباط و نیز مقابله با ریسک‌های سودآوری به بازتولید تجربه‌های موفق قبلی می‌پردازند. به جز فیلم «تایتانیک»، تمام فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها دنباله‌های قبلی خود بودند. راهبرد دیگر این شرکت‌ها تمرکز بر افرادی بودند که به صورت مداوم بیننده‌ی فیلم هستند.

ویژگی دیگری که یک فیلم را برای افراد جذاب می‌کند، وجود ستاره و افراد شناخته‌شده به‌عنوان بازیگر و سازندگان فیلم‌ها است. چالشی که در سودآوری فیلم‌ها مطرح شده، مبلغ بالای قرارداد ستاره‌ها و ریسک افزایش هزینه تولید است. بررسی فیلم‌های این تحقیق نشان داد، با اینکه همه‌ی بازیگران اصلی فیلم‌ها به‌عنوان ستاره مطرح نبوده‌اند اما تمام فیلم‌ها حداقل از یک بازیگر با شهرت جهانی استفاده کرده‌اند. نتیجه‌ی دیگر تحقیق این است که شرکت در جشنواره‌های مختلف و کسب جوایز مختلف برای جهانی شدن یک فیلم ضروری است. بودجه تمام فیلم‌های لیست پرفروش‌ترین‌ها که جز فیلم‌های بلند محسوب می‌شوند، بالاتر از حد معمولی بودجه برای این نوع ژانرها بوده است؛ بنابراین اختصاص بودجه‌ی مناسب برای تولید فیلمی با پخش جهانی و قرار گرفتن در لیست پرفروش‌ترین‌ها، شاید به‌تنهایی کافی نباشد اما لازم است.

فیلم‌های «آواتار»، «انتقام جویان»، «جنگ ستارگان»، «مرد عنکبوتی»، «پارک ژوراسیک» و «شیرشاه» راوی نسخه‌ی بدلی هستند که واقعیتی از آن خود را تولید می‌کنند. موجوداتی که در این فیلم‌ها نمایش داده می‌شوند، تکنولوژی‌ها، سلاح‌های موجود و همچنین قوانین فیزیکی همگی ساخته و پرداخته سازندگان این فیلم‌ها هستند که بر واقعیات جهان تکیه ندارد. سه فیلم «تایتانیک»، «خشمگین ۷» و «تاپ‌گان» در عین نمایش ابزارها و عملیات‌های خارق‌العاده، با تکیه بر برخی قوانین جهان، مرز میان واقعیت و بازنموده را محو می‌کنند. پنج فیلم آواتار، انتقام جویان، جنگ ستارگان، مرد عنکبوتی و دنیای ژوراسیک با این کلیشه‌ها که کره‌زمین و مردم آن در خطر نابودی هستند، نیروهای شروی زمینی و فرازمینی علیه مردم بی‌دفاع در حال توطئه و حمله هستند، الگویی آخرالزمانی را ارائه می‌دهند که در آن قهرمانان و ابرقهرمانانی از غرب که علاوه بر ظاهر، پرورش‌یافته ارزش‌ها و هنجارهای رفتاری غربی هستند، به مقابله با این نیروهای شرور برمی‌خیزند و در این راه جان‌فشانی می‌کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Avatar
۲. این دوازده فیلم تا تاریخ یک ژانویه ۲۰۲۳ صدر لیست پرفروش‌ترین‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.
3. Diana Crane
4. Antagonistēs
5. Imdb
6. Pandora
7. opinion
8. Jake Sully
9. Neytiri
10. navi
11. Daring enterprise
12. Self-sacrifice for an ideal
13. Ambition
14. The Avengers
15. The Avengers: Age of Ultron
16. Avengers: Infinity War
17. Avengers: Endgame
18. Thor
19. Loki
20. Tesseract
21. Nick Fury
22. Iron Man
23. Captain America
24. Hulk
25. Thor
26. Black Widow
27. Hawkeye
28. Thanos
29. Conflict with a god
30. Rose Dewitt Bukater
31. Cal Hockley
32. Jack Dawson
33. Fabrizio
34. Rivalry of superior vs. inferior
35. Obstacles to love
36. Self-sacrifice for kin
۳۷. فرنچایز رسانه‌ای به انگلیسی: (media franchise) به یک کلکسیون از آثار هنری- سرگرمی مانند فیلم، سریال تلویزیونی، بازی ویدئویی یا غیر ویدئویی، کمیک، رمان و غیره گفته می‌شود که همه آن‌ها حول محور یک داستان یا شخصیت‌های آن ساخته شده‌اند.
38. Star Wars
39. Darth Vader
40. Rey

41. Jakku
42. BB-8
43. Luke Skywalker
44. The enigma
45. Remorse
46. Kylo Ren
47. Enmity of kin
48. Leia Organa
49. Han Solo
50. Peter Parker
51. Doctor Strange
52. Fatal imprudence
53. Jurassic World
54. Indominus Rex
55. Owen Grady
56. Roger Allers & Rob Minkoff
57. Simba
58. Mufasa
59. Sarabi
60. Scar
61. Vengeance taken for kin upon kin
62. Dominic Toretto
63. Deckard Shaw
64. Jakande
65. Mr. Nobody
66. God's Eye
67. Crime pursued by vengeance
68. TOPGUN
69. Maverick
70. Lt. Bradley
71. Action-adventure
72. Science-fiction
73. Big six
74. De Vany
75. Tom Hanks, Julia Roberts, Robin Williams, Jim Carrey, Tom Cruise, Arnold Schwarzenegger and Bruce Willis
76. Sam Worthington and Zoe Saldana
77. Robert Downey Jr. and Chris Evans and Mark Ruffalo
78. Leonardo DiCaprio and kate winslet
79. Billy Zane
80. Daisy Ridley and John Boyega and Oscar Isaac
81. Tom Holland and zendaya andBenedict Cumberbatch
82. Chris Pratt and Bryce Dallas Howard and Ty Simpkins
83. Donald Glover and Beyoncé and Seth Rogen

84. Vin Diesel and Paul Walker and Dwayne Johnson
85. Jennifer Connelly and Miles Teller
86. Gerda
87. Justice Leauge
88. John Carter
89. X men: Dark Phoenix

فهرست منابع

- اباذری، ی و شهلای، ع. (۱۳۸۸). مصرف محلی فرهنگ عامه جهانی؛ فیلم‌های عامه‌پسند هندی و تماشاگران زاهدانی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات.
- ابو، بوسا (۱۳۸۵). امپریالیسم سایبر: روابط جهانی در عصر جدید الکترونیک، (ترجمه: علوی، پ)، تهران: ثانیه.
- بلخاری، حسن (۱۳۸۲). پیشگویی‌ها و آخرالزمان. مجموعه مقالات. تهران: موعود عصر
- پورشابان، ع و عبدی، م. (۱۳۹۹). نگاهی تطبیقی به شکل‌گیری وضعیت نمایشی در پیچک دلدا و کریستین و کید گلشیری بر اساس تقسیم‌بندی ژرژ پولتی. پژوهش‌های ادبیات تطبیقی.
- پولتی، ژ. (۱۳۸۳). سی و شش وضعیت نمایشی. ترجمه آل احمد و بیاتی، تهران: دفتر هماهنگی پژوهش‌های برنامه‌ای معاونت سیما.
- حمیدی، س. مزدخواه، و زنگنه، پ (۱۴۰۰). نوپدیدگی در قدرت؛ بازتولید قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا با تأکید بر سینمای هالیوود در پساپاندمی. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، صفحه‌های ۲۲۷-۲۴۷.
- حسنی، محمد (۱۳۸۵). فرهنگ و رسانه‌های نوین. قم: دفتر عقل
- شاه‌حسینی، مجید (۱۳۸۲). «غرب، سینما و آخرالزمان»، پیشگویی‌ها و آخرالزمان. مجموعه مقالات، تهران: موعود عصر
- فرودگاهی، م. (۱۳۹۸). همیشه بهار: بازخوانی متون کهن برای اقتباس در فیلم کوتاه. تهران: انجمن جوانان سینمای ایران.
- کالکر، رابرت (۱۳۸۴). فیلم، فرم و فرهنگ. ترجمه بابک تیرایی، تهران: بنیاد سینمایی فارابی.
- گل محمدی، ا. (۱۳۸۱). جهانی‌شدن فرهنگ، هویت. تهران: نشر نی.
- منتظر قائم، م و وفغانی، ز. (۱۳۸۷). تحلیل دریافت جوانان تحصیل‌کرده تهرانی از فیلم‌های علمی تخیلی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات.
- Liu, A & Mazumdar, T & Li, B (2014) Counterfactual Decomposition of Movie Star Effects with Star Selection. Management Science Published online in Articles in Advance 11 Aug 2014. <http://dx.doi.org/10.1287/mnsc.2014.1923>
- Bhawe, A., Kulkarni, H., Biramane, V, & Kosamkar, P. (2015). Role of different factors in predicting movie success, Conference: 2015 International Conference on Pervasive Computing (ICPC)
- Bolourieh, F. & Alemi, A. (2012). Modern mythology in animation. Journal of Basic and Applied Scientific Research. 2 (8), 8485-8489
- Brookey, A & Zhang, Z. (2018) Handbook of State Aid for Film. Muncie, Indiana: Springer Cham.
- Casper, M. J. (2016). Men in tights, women who fight: Gender, race, & superheroes. <http://hsp.arizona.edu/course/men-tights-women-who-fight-gender-race-and-superheroes>. Retrieved 1 Sep. 2017.

- Cronin, Tom (2006) Moving into the Matrix, an Examination of Postmodernism,
- de Vany, A. and Walls, W. D. (1997) 'The market for motion pictures: rank, revenue, and survival', *Economic Inquiry*, 35: 783-97.
- dirlik, A. (1996). the global in the local. durham: duke university.
- Foss, K. A. & Littlejohn, S. W. (2010). *Theories of human communication*. Long Grove, Illinois: Waveland Press Inc.
- Hesmondhalgh, D. (2019) *The Cultural Industries*. SAGE: London.
- Hooks, B. (1996). *Reel to real: Race, sex and class at the movies*. New York: Routledge.
- jemeson, f. (1998) the cultures of globalization. (M. miyoshi, Ed.) durham: duke university.
- Jiarui, L., Liu, J., Tu, S., & Xu, Z. (2021) Review of Cross-border Movements of Transnational Media Conglomerates. 2021 International Conference on Public Relations and (p. 586). *Social Science, Education and Humanities Research*
- Klein, C. (2004) *Martial arts and the globalization of US and Asian film industries*. C Lee, J. J., & Gillen, M. A. (2011). *The producer's business handbook* (3rd ed.). Burlington, MA: Focal Press
- Leenders, M., Wijnberg, N., & Gemser, G. (2008). Why Some Awards Are More Effective Signals of Quality Than Others: A Study of Movie Awards. *Journal of Management*, 25-54.
- McNeal, James U., and Linda M. Zeren (1981) Brand name selection for consumer products. *MSU Business Topics Spring* 35-39.
- N. Anand, Mary R. Watson (2004). Tournament Rituals in the Evolution of Fields: The Case of the Grammy Awards, *Academy of Management Journal*, pp. 59-80 (22 pages)
- Robertson, R. Kim (1989) Strategically desirable brand name characteristics. *The Journal of Consumer Marketing* 6, no. 4:61-71
- Shadrina, K. (2014). Social hero evolution in mass universal cinema xx-xxi centuries. *International Journal of Research in Social Science*. 3 (8), 67-73.
- Tasker, Y. (2004) *The Action and Adventure Cinema*. London. <https://doi.org/10.4324/9780203645154>
- Vanden Bergh, Bruce G. 1983. More chickens and pickles. *Journal of Advertising Research* 22:44. Williams, J. Mark G, Andrew Mathews, and Colin MacLeod. 1996. The emotional stroop task and psychopathology. *Psychological Bulletin* 120, no. 1:3.]
- Zhuang, W, Xiao, Q, & Paun, M. (2011). The effects of movie awards on movie success: A replication using Golden Globe data. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 153-167.

Received: 2023/11/22

Accepted: 2024/02/01

Published: 2024/02/29

Production and Distribution Tactics; Study of the Components Affecting Global Film Sales

Ali khalaji, PhD student in Communication Sciences, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

Behnam Reza Qolizadeh, Master's degree in Media Management, Faculty of Communication and Media, Sedavasima University, Tehran, Iran.

Abstract

In the entertainment industry, globalization occurs when the activities of domestic media companies reach beyond their national borders and attract audiences and consumers in other countries. Movies are one of the most important entertainment industries. Movies have become a powerful medium that accelerates the phenomenon of globalization. Out of all the films produced, the list of the biggest box-office hits includes the films that have achieved the highest worldwide sales in history. But what are the components of the movies that have made these sales? The aim of this study is to find the most important features of the world's blockbusters. To this end, along with documenting the characteristics of the films, the stories of the films have been explored with a qualitative and descriptive analytical approach focusing on George Polt's 36 dramatic situations. The statistical population of this study is the list of the highest-grossing films of history, sampling of them includes the first 12 films of the list. The results show that daring enterprise and self-sacrifice for an ideal are the two main plots of these films. The superhero and apocalyptic ideals of these films are not limited to a certain land or country, but to save the entire planet and humanity. Although the heroes of these films have western faces, they show well the human emotions that are not specific to a particular region. All the films have used at least one world famous actor and in choosing the name of the film, differentiation has been the most important strategy of these films. Action-adventure and science-fiction genres, production and distribution by the global "big six companies", reproducing previous successful films, using acting stars, participating in various art festivals and winning awards, and having a budget higher than usual for each Genre have been the most important features of blockbusters. The production and distribution companies of these films have focused on people who are constantly watching the film. Analysis of the findings also shows that these feature films form a concept of the universe that is consistent with ideological beliefs by presenting an alternate version of reality.

Key words: Globalization, Movies, Dramatic Situations, Representation, Apocalyptic.